

సర్వోన్నత న్యాయస్థాన నివేదికలు

షియో నంద్ మరియు ఇతరులు

వర్యెస్

ది డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ఆఫ్ కన్సాలిడేషన్ అలహాబాద్ మరియు ఇతరులు

ఫిబ్రవరి 3, 2000

[ఎస్. సగీర్ అహ్మద్ మరియు Y.K. సభర్వాల్, న్యాయమూర్తులు.]

యు.పి.కన్సాలిడేషన్ ఆఫ్ హోల్డింగ్స్ చట్టం, 1953: సెక్షన్లు 9, 11-C (XXXV/1974 చట్టం ద్వారా ప్రవేశపెట్టబడింది).

యు.పి. ల్యాండ్ రికార్డ్స్ మాన్యువల్.

ఎస్కీట్ (Escheat) – భూమి – నమోదు చేయబడిన కాలపరిమితి-హోల్డర్ – పౌర మరణం – నమోదు చేయబడిన కాలపరిమితి యొక్క వారసులు లేరు – హోల్డర్ – ప్రతికూల స్వాధీనం ద్వారా సిద్ధారి హక్కుల ఆధారంగా నిర్దిష్ట వ్యక్తులు క్లెయిమ్ చేయడం – కన్సాలిడేషన్ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ తిరస్కరణ – లేనప్పుడు డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ఆదేశం చట్టబద్ధమైన క్లెయిమ్దారుల ఆస్తి ఎస్కీట్ (escheat) ద్వారా గావ్ సభలో ఉంటుంది – డిప్యూటీ డైరెక్టర్ యొక్క ఉత్తర్య హైకోర్టు ముందు సవాలు చేయబడింది – 1953 చట్టంలో ప్రవేశపెట్టిన హైకోర్టు సెక్షన్ 11-C ముందు విచారణలు పెండింగ్ లో ఉన్న సమయంలో – ఎటువంటి అభ్యంతరం దాఖలు చేయనప్పటికీ, కొత్త సెక్షన్ మినహాయింపు కోసం అందించబడింది ప్రభుత్వం లేదా గావ్ సభ ద్వారా – గావ్ సభ ద్వారా ఎటువంటి దావా వేయనప్పటికీ, సెక్షన్ 11-C నిబంధనలను అమలు చేయడం అధికారులందరి చట్టబద్ధమైన విధి – ఆ సమయంలో సెక్షన్ 11-C యొక్క నిబంధనలు డిప్యూటీ డైరెక్టర్ కు అందుబాటులో లేనప్పటికీ అతని ముందు దాఖలు చేసిన పునర్విమర్శ నిర్ణయం, రిట్ పిటిషన్ విచారణ సమయంలో సెక్షన్ 11-C నిబంధనల ఆధారంగా ఆస్తిని గావ్ సభ పేరుతో నమోదు చేయాలనే అతని ఆదేశాన్ని కొనసాగించవచ్చు మరియు అందువల్ల, హైకోర్టు అతని ఆదేశాలను సమర్థించడంలో న్యాయబద్ధంగా ఉంది.

సెక్షన్ 48 – రివిజన్ – పవర్ ఆఫ్ – స్కామ్ మరియు విస్తీర్ణం – ప్రొసీడింగ్స్ యొక్క చట్టబద్ధత మరియు ఖచ్చితత్వాన్ని పరిగణలోకి తీసుకునేందుకు డిప్యూటీ డైరెక్టర్ కి ఇవ్వబడిన

అధికారాలు – నిర్వచించబడింది, అధికారాలు విస్తృత పరంగా పరిగణించబడతాయి – వాస్తవాల నిర్ధారణలకు భంగం కలిగించేలా అధికారాన్ని ఉపయోగించకూడదు. – రెవెన్యూ రికార్డులు – కల్పిత మరియు నకిలీ ఎంట్రీలు – అటువంటి సందర్భంలో డిప్యూటీ డైరెక్టర్ కు పూర్తి అధికారం ఉంది' రికార్డులోని సాక్ష్యాన్ని తిరిగి అంచనా వేయడానికి మరియు తిరిగి మూల్యాంకనం చేయడానికి – అటువంటి పరిస్థితిలో అతను మొత్తం కేసును తిరిగి తెరవగలడు మరియు మొత్తం విచారణల చట్టబద్ధతను పరిశీలించడంలో సమర్థించబడతాడు.

భారత రాజ్యాంగం, 1950 : ఆర్టికల్ 296 ఏడవ షెడ్యూల్ – యూనియన్ జాబితా – ఎంట్రీ 32 – రాష్ట్ర జాబితా – ఎంట్రీలు 35 మరియు 44.

ఎస్పీట్ ఆఫ్ లాప్స్ – బాన్ వాకాంటియా – రియల్ మరియు వ్యక్తిగత ఎస్టేట్ – వారసుడు లేదా వారసుడు లేదా నిజమైన యజమాని కావాలి – అటువంటి ఆస్తిని రాష్ట్ర శాసన చరిత్రలో ఎస్పీట్ సూత్రం గురించి చర్చించారు.

A.G. యొక్క అంటారియో v. మెర్సర్ 8 అప్పీల్ కేసులు 767; సెయింట్ కేథరీన్స్ కంపెనీ v. ది క్వీన్ 14 అప్పీల్ కేసులు 46; A.G. ఫర్ క్యూబెక్ v. A.G. ఫర్ కెనడా, (1921) I A.C. 401; రెక్స్ v. బ్రిటిష్ కాలంబియా అటార్నీ-జనరల్, (1924) అప్పీల్ కేసులు 213 (PC), సూచిస్తారు.

బాంబే డైయింగ్ & మాన్యుఫ్యాక్చరింగ్ కంపెనీ లిమిటెడ్ v. స్టేట్ ఆఫ్ బాంబే, [1958] SCR 1122 = AIR (1958) SC 328; సూపరింటెండెంట్ & లీగల్ రిమెంబరెన్సర్ స్టేట్ ఆఫ్ వెస్ట్ బెంగాల్ v. కార్పొరేషన్ ఆఫ్ కలకత్తా, [1967] 2 SCR 170 = AIR (1967) SC 997, ఆధారపడింది.

సివిల్ అప్పీలేట్ జ్యురిస్టిక్షన్ : సివిల్ అప్పీల్ నం.1268/1992.

C.M.W.P. No.641/1972 లో అలహాబాద్ హైకోర్టు 21.05.1991 నాటి తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు నుండి.

టి.ఎన్. సింగ్, బి.ఎమ్. శర్మ, (C.L. సాహు) (NP), S.N. సింగ్, బి.ఎన్. జైన్, R.D. రాథోడ్ మరియు గుడ్విల్ ఇండివర్, హాజరైన పార్టీలకు.

కోర్టు కింది ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది

S. సగీర్ అహ్మద్, న్యాయమూర్తి. మూడు వేర్వేరు గ్రామాలలో వేర్వేరు ప్లాట్లపై ప్రతికూల ఆధీనంలో సిద్దారి హక్కులను క్లెయిమ్ చేసిన అప్పీలుదారులు, జెతుపూర్ గ్రామంలో ఉన్న ఒక ప్లాట్ కు సంబంధించి మాత్రమే ఆ హక్కును అనుమతించారు మరియు ఇతర ప్లాట్లకు సంబంధించి వారి దావాను , U.P. కన్సాలిడేషన్ ఆఫ్ హోల్డింగ్స్ యాక్ట్, 1953లోని సెక్షన్ 48 కింద (సంక్షిప్తంగా, 'ది యాక్ట్') మౌఖిక & డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యాల పరిశీలనపై పునర్విమర్శ దశలో డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ఆఫ్ కన్సాలిడేషన్ తోసిపుచ్చారు. పార్టీల వారీగా దాఖలు చేసిన రెవెన్యూ రికార్డులను నిశితంగా పరిశీలించిన డిప్యూటీ డైరెక్టర్, అనేక ఎంట్రీలు నకలీవి మరియు కల్పితమైనవి కనుగొనబడ్డాయి; నిర్దేశించబడిన తప్పనిసరి అవసరాలకు అనుగుణంగా లేకుండా రెవెన్యూ రికార్డులలో ఇతర నమోదులు చేయబడినట్లు కనుగొనబడి ఉండవచ్చు, యు.పి. ల్యాండ్ రికార్డ్స్ మాన్యువల్ రికార్డుల పదవీకాలం-హోల్డర్, అంటే జేతు @ మధు (ప్రతివాది నం.12) అందుబాటులో లేనందున, పౌర మరణం (*civil death*) తో మరణించినందున, అతని ఆస్తి గ్రామసభలో వర్తిస్తుందని అతను చివరికి నిర్ణయానికి వచ్చాడు. డిప్యూటీ డైరెక్టర్ కూడా శ్రీమతి గణేషియా, జెతు యొక్క ఆరోపించిన సోదరి, జెతుకు చెందిన ప్లాట్లపై దావా వేసింది, దావాను ప్రతికూలించారు, అతను అవివాహితుడు మరియు తత్ఫలితంగా ఎటువంటి సమస్య లేకపోయినా, 10 సంవత్సరాలకు పైగా అతని గురించి వినబడలేదు మరియు పౌర మరణంతో మరణించాడు మరియు అందువల్ల, అతనికి చెందిన ప్లాట్లు వారసత్వంగా ఆమెకు వస్తాయి మరియు ఆమె ఆ ప్లాట్లన్నింటికీ సర్దార్ గా నమోదు చేసుకోవడానికి అర్హులు. ఆమె జేతు యొక్క నిజమైన సోదరి కాదని గుర్తించినందున ఆమె వాదన ప్రతికూలంగా మారింది.

అప్పీలుదారుల తరపు న్యాయవాది రెండు వివాదాలను లేవనెత్తారు. చట్టంలోని సెక్షన్ 9 ప్రకారం గావ్ సభ ఎలాంటి అభ్యంతరాలను దాఖలు చేయలేదన్నది మొదటి వాదన. అందువల్ల, జేతుకు చెందిన ప్లాట్లను ఇవ్వలేము మరియు అప్పీలుదారులు చాలా కాలం నుండి ప్లాట్లపై ఆధీనంలో ఉన్నందున ప్రతికూల స్వాధీనం ద్వారా సిద్దారి హక్కులను పొందారు మరియు అందువల్ల, ఏకీకరణ ప్రక్రియల సమయంలో నమోదు చేయడానికి అర్హులు. U.P చట్టం సంఖ్య. XXXV యొక్క 1974 ద్వారా చట్టంలో ప్రవేశపెట్టిన సెక్షన్ 11-C లో ఉన్న నిబంధనల ఆధారంగా ఈ దావాను హైకోర్టు ప్రతికూలంగా తిరస్కరించింది. ఈ విభాగం క్రింది విధంగా అందిస్తుంది:

“11-C. సెక్షన్ 9-A కింద అభ్యంతరం లేదా సెక్షన్ 11 కింద అప్పీల్ లేదా సెక్షన్ 48 కింద విచారణలో, (కన్సాలిడేషన్ ఆఫీసర్, సెటిల్మెంట్ ఆఫీసర్) (కన్సాలిడేషన్) లేదా

కన్సాలిడేషన్ డైరెక్టర్, సందర్భానుసారంగా , గావ్ సభ లేదా ఏదైనా ఇతర స్థానిక సంస్థ లేదా అధికారం యొక్క రాష్ట్ర ప్రభుత్వంలో ఉన్న ఏదైనా భూమిని దాని పేరు మీద నమోదు చేయవచ్చని నిర్దేశించవచ్చు, అయితే అటువంటి ప్రభుత్వం, గావ్ సభ, body లేదా authority."

ఈ విభాగం కన్సాలిడేషన్ సమయంలో ఆస్తిని గావ్ సభ లేదా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదా ఏదైనా ఇతర స్థానిక సంస్థ లేదా అధికారం పేరిట నమోదు చేయడానికి కన్సాలిడేషన్ ఆఫీసర్, సెటిల్మెంట్ ఆఫీసర్ (కన్సాలిడేషన్) మరియు డిప్యూటీ డైరెక్టర్ పై విధినిస్తుంది. ప్రొసీడింగ్స్, వారు చట్టం కింద ఎటువంటి అభ్యంతరం, అప్పీలు లేదా పునర్విమర్శను దాఖలు చేయనప్పటికీ, ఆస్తి నిజంగా ఎవరికైనా చెందినదని వారు గమనించారు. ఇది చట్టం కింద పనిచేసే అధికారుల చట్టబద్ధమైన విధి మరియు వారు వేరే విధంగా వ్యవహరించలేరు. ఒకవేళ, పునర్విమర్శ విచారణ సమయంలో, డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ఆఫ్ కన్సాలిడేషన్, అప్పీలుదారుల క్లెయిమ్ సరైనది కాదని లేదా వాస్తవానికి జెతుకు చెందిన ఆస్తిని అతని సోదరి, శ్రీమతి గణేశ్వియాకి ఇవ్వలేమని నిర్ధారణకు వస్తే, వాస్తవానికి, తన సోదరి కాదని తేలితే, ఆ ఆస్తిని గావ్ సభ పేరు మీద నమోదు చేయాల్సి ఉంటుంది, అందులో చట్టబద్ధమైన హక్కుదారు ఎవరూ లేకపోవడంతో అది పొందుపరచబడుతుంది.

ప్రిన్సిపల్ యాక్ట్ లో సెక్షన్ 11-Cని ప్రవేశపెట్టడానికి ముందే డిప్యూటీ డైరెక్టర్ పునర్విమర్శను తొలగించారని, అందువల్ల ప్రశ్నలోని ప్లాట్లను గావ్ పేరుతో రికార్డ్ చేయడం సాధ్యం కాదని అప్పీలుదారుల తరపు న్యాయవాది వాదించారు. ఆ ప్లాట్లను గావ్ సభ తమకు అప్పగించిందని క్లెయిమ్ చేస్తే తప్ప సభ, చట్టంలోని సెక్షన్ 9 కింద ఆ ప్రభావానికి సంబంధించిన అభ్యంతరాలు దాఖలు చేయబడ్డాయి. డిప్యూటీ డైరెక్టర్, ఎటువంటి చట్టబద్ధమైన నిబంధనలు లేనప్పుడు, జేతుకు చెందిన ఆస్తి గావ్ సభకు చెందుతుందని కనుగొన్నట్లు నమోదు చేయడం సమర్థించబడదని వాదించారు. ఈ వివాదం కూడా ఎలాంటి సారాంశం లేనిదే.

డెప్యూటీ డైరెక్టర్ ఆఫ్ కన్సాలిడేషన్ రికార్డింగ్లో ఉన్న మౌఖిక మరియు డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యాలను పరిగణనలోకి తీసుకుని, 7 సంవత్సరాల కంటే ఎక్కువ కాలం నుండి వినబడని మరియు తత్ఫలితంగా పౌర మరణంతో మరణించిన జెతు, మేము అతని దశలో ఈ ప్లాట్ల పదవీకాలం-హోల్డర్లుగా రికార్డు చేయగల వారసుడిని వదిలిపెట్టలేదని నిర్ధారణకు వచ్చారు. కాబట్టి ఆస్తి, ఎస్పీట్ ద్వారా గావ్ సభకు చెందుతుంది. డిప్యూటీ డైరెక్టర్ నిర్ణయాన్ని హైకోర్టులో సవాలు చేశారు మరియు రిట్ పిటిషన్ పెండింగ్లో ఉన్న సమయంలో, సెక్షన్ 11-C లోని నిబంధనలు ప్రధాన చట్టంలో

ప్రవేశపెట్టబడ్డాయి. పర్యవసానంగా, రిట్ పిటిషన్ తుది నిర్ణయం సమయంలో ఇచ్చిన ఆ నిబంధనలను అమలు చేయడం హైకోర్టు విధి. పైన ఎత్తి చూపినట్లుగా, చట్టంలోని సెక్షన్ 11-C నిబంధనలను అమలు చేయడం మరియు క్లెయిమ్ చేయనప్పటికీ ఆస్తిని గావ్ సభలో ఉంచినట్లు నమోదు చేయడం చట్టం కింద పనిచేస్తున్న అధికారులందరి చట్టబద్ధమైన విధి. గావ్ సభ ద్వారా లేదా గావ్ సభ చట్టం ప్రకారం ఏ పిటిషన్ దాఖలు చేయలేదు. అప్పీలుదారులు దాఖలు చేసిన పునర్విమర్శ నిర్ణయం సమయంలో సెక్షన్ 11-C యొక్క నిబంధనలు డిప్యూటీ డైరెక్టర్ కు అందుబాటులో లేనప్పటికీ, ఆస్తిని గావ్ సభ పేరుతో నమోదు చేయాలని అతని ఆదేశాన్ని కొనసాగించవచ్చు. రిట్ పిటిషన్ విచారణ సమయంలో సెక్షన్ 11-C నిబంధనల ఆధారంగా మరియు హైకోర్టు అతని ఉత్తర్వును సమర్థించడంలో సమర్థించబడింది. కాబట్టి హైకోర్టు తీర్పులో ఎలాంటి తప్పు లేదు.

ఆ తర్వాత గావ్ సభకు చెందిన ఆస్తులు మరియు వాటిపై వేరొకరి పేరు నమోదు చేయబడిన ఆస్తులకు సెక్షన్ 11-C వర్తిస్తుందని వాదించారు. కన్సాలిడేషన్ ప్రొసీడింగ్ల సమయంలో, ఒక పదవీకాలం హోల్డర్ పేరిట నమోదు చేయబడిన ప్రశ్నలోని ఆస్తి వాస్తవానికి గావ్ సభకు చెందినదని కన్సాలిడేషన్ అధికారులు గమనించినట్లయితే, ఇది వాదించబడింది. గావ్ సభ ఆ ఆస్తికి సంబంధించి ఎటువంటి క్లెయిమ్ లేదా అభ్యంతరాన్ని దాఖలు చేయనప్పటికీ, ఎంట్రీ తొలగించబడుతుంది మరియు గావ్ సభ పేరుతో ఆస్తి నమోదు చేయబడుతుంది. అయితే ఆస్తి పదవీకాలం-హోల్డర్ కు చెందినది మరియు ఎస్పీట్ సూత్రం ప్రకారం గావ్ సభకు ఇవ్వమని కోరబడిన చోట, అంటే, కన్సాలిడేషన్ అధికారులు గుర్తించిన చోట, పదవీకాలం-హోల్డర్, మరణించిన వారసుడు, ఆ వ్యక్తి స్థానంలో పదవీకాలం-హోల్డర్ గా నమోదు చేయగల వారసుడిని వదిలిపెట్టలేదు, సెక్షన్ 11-C యొక్క నిబంధనలు వర్తించవు మరియు ఆ పరిస్థితిలో గావ్ సభ, దానిపై ఎటువంటి దావా వేయలేదు ఆస్తి, సెక్షన్ 11-C ప్రయోజనం ఇవ్వబడదు. వాదన సరైనది కాదు. కన్సాలిడేషన్ అధికారిల ముందు క్లెయిమ్ దారుల హక్కుల నిర్ధారణపై, క్లెయిమ్ దారులెవరూ వినబడని మూడవ వ్యక్తికి చెందిన ప్రశ్నలోని ఆస్తి యొక్క పదవీకాలం హోల్డర్ గా పరిగణించబడలేదని కనుగొనబడింది. 7 సంవత్సరాలకు పైగా మరియు, అందువల్ల, పౌర మరణంగా లేదా వాస్తవానికి, ఏ వారసుడిని వదలకుండా మరణించిన వ్యక్తిగా పరిగణించబడ్డాడు, ఆస్తి గావ్ సభలో ఉంటుంది. ఇది Escheat సూత్రం.

"Escheat" అంటే "రాష్ట్రానికి తిరిగి రావడం". ఈ ఈవెంట్ వారసులు లేదా డివైజ్ ల డిఫాల్ లో జరుగుతుంది. పాత భూస్వామ్య వ్యవస్థలో, ఆస్తి ఎవరికి ఇవ్వబడిందో లేదా ఆ ఆస్తిని కలిగి

ఉన్న వ్యక్తి మరణిస్తే లేదా వారసుడిని విడిచిపెట్టకుండా ఉంటే, ఆస్తి తిరిగి భూస్వామికి లేదా జమీందార్‌కు చెందుతుంది. కానీ భూస్వామి లేదా మధ్యవర్తి లేకుంటే, ఆస్తి రాష్ట్రంలో లేదా బ్రిటిష్ కాలంలో, క్రౌన్ (రాజు) వద్ద ఉంటుంది. ఈ సూత్రం **A.G. ఆఫ్ అంటారియో v. మెర్సర్**, 8 అప్పీల్ కేసులు 767లో అలాగే సెయింట్ చథరిన్స్ కంపెనీ v. ది క్వీన్, 14 అప్పీల్ కేసులు 45లో కూడా న్యాయపరంగా నిర్దేశించబడింది. ఇది అనుసరించబడింది మరియు **A.G. కొరకు క్యూబెక్ v. A.G. కెనడా కొరకు (1921) 1 A.C. 401**లో దరఖాస్తు చేయబడింది,

రెక్స్ v. బ్రిటిష్ కౌలంబియా యొక్క అటార్నీ-జనరల్, (1924) అప్పీల్ కేసులు 213 (PC), ఇది క్రింది విధంగా గమనించబడింది:

“భూములపై హక్కు, పట్టాభిషేకం అంతిమంగా పట్టాభిషేకం, మరియు వ్యక్తిత్వ హక్కు మధ్య వ్యత్యాసం మినహా, వ్యక్తిగత వ్యక్తికి హక్కు ఉన్నట్లయితే, అది బోనా ఫాళీ మరియు ఎప్పీల్ సూత్రం క్రౌన్‌కు పతనం అనేది అదే, అంటే, ప్రైవేట్ వ్యక్తులు ఎవరూ లేనందున, క్రౌన్ తీసుకుంటుంది.”

ఎప్పీల్ సూత్రం ద్వారా రాష్ట్రంలో ఆస్తిని పొందడం కొత్తది కాదని మరియు అప్పీలుదారుల తరపు న్యాయవాదిని ఆశ్చర్యపరచకూడదని మేము సూచించవచ్చు. బ్రిటిష్ పార్లమెంట్ చేసిన 1853 చట్టం (భారత ప్రభుత్వానికి అందించడానికి ఒక చట్టం (1853), శాసనం 16 మరియు 17 విక్టోరియా, C. 95, సెక్షన్ 27) ప్రకారం, ఇది ప్రత్యేకంగా ఈ క్రింది విధంగా అందించబడింది:

“వారసుడు లేదా వారసుని కోరుకోవడం కోసం ఈ భూభాగాల్లోని అన్ని స్థిరాస్తులు మరియు వ్యక్తిగత ఎస్టేట్‌లు మరియు సరైన యజమాని కోసం బోనా ఫాళీగా ఉన్న పేర్కొన్న భూభాగాల్లోని అన్ని ఆస్తులు (భారతదేశ ఆదాయాలలో భాగంగా) చెందినవి భారత ప్రభుత్వ సేవ కోసం హర్ మెజెస్టి కోసం ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ ట్రస్ట్ లో ఉంది.”

పై నిబంధన ఆ విధంగా రెండు పరిస్థితులతో వ్యవహరించింది, అవి, (i) వారసుడు లేదా వారసుడు లేని చోట మరియు (ii) ఆస్తికి యజమాని కూడా లేని చోట. రెండు పరిస్థితులలో మొదటిది "ఎప్పీల్ లేదా లాప్స్" పరంగా మరియు రెండవది "బోనా వాకాంటియా" పరంగా వివరించబడింది. ఈ నిబంధన భారత ప్రభుత్వ చట్టం, 1858 లోని సెక్షన్ 54లో అలాగే ఉంచబడింది. వారసుల చట్టం, అంటే, భారత ప్రభుత్వ చట్టం, 1915, సెక్షన్ 20(3)(iii)లో అందించబడినది, అతని మెజెస్టి కోసం భారతదేశం పొందే ఆదాయంలో బ్రిటిష్ ఇండియాలోని అన్ని చర లేదా స్థిరాస్తి కూడా

ఉంటుంది. వారసుడు లేదా వారసుడు, మరియు బ్రిటీష్ ఇండియాలోని అన్ని ఆస్తి సరైన యజమాని కోసం బోనా వాకాంటియాగా పంపిణీ చేయబడుతుంది. కాబట్టి, ఈ చట్టంలో ఎస్పీట్ లేదా లాప్స్ మరియు బోనా వాకాంటియా మధ్య ద్వంద్వత్వం అలాగే ఉంచబడింది.

భారత ప్రభుత్వ చట్టం, 1935లోని సెక్షన్ 174 లో ఇదే విధమైన నిబంధన ఉంది, ఇది ఈ క్రింది విధంగా అందించబడింది:

"ఇకపై నుండి భారతదేశంలోని ఏదైనా ఆస్తిని అతని మెజెస్టికి ఎస్పీట్ లేదా లాప్స్ లేదా బోనా వాకాంటియాగా పొందడం ద్వారా అందించిన ప్రకారం, అది ఒక ప్రావిన్స్ లో ఉన్న ఆస్తి అయితే, అది అతని మెజెస్టికి చెందుతుంది."

ఆ విధంగా, ఈ చట్టంలో కూడా, ఆస్తి ఎస్పీట్ లేదా లాప్స్ ద్వారా లేదా బోనా వాకాంటియాగా పొందుపరచబడుతుందని అందించబడింది.

ఇప్పుడు భారత రాజ్యాంగం విషయానికి వస్తే, ఆర్టికల్ 296 లో ఈ క్రింది విధంగా అందించిన ఇలాంటి నిబంధనను మేము కనుగొన్నాము:

"296. ఇకపై అందించిన ప్రకారం, ఈ రాజ్యాంగం అమలులోకి రాకపోతే, భారత భూభాగంలో ఏదైనా ఆస్తి అతని మెజెస్టికి లేదా, సందర్భానుసారంగా, భారతీయ రాష్ట్ర పాలకుడికి ఎస్పీట్ లేదా లాప్స్ ద్వారా లేదా ఇలా నిజమైన యజమాని కోసం బోనా వాకాంటియా, అది రాష్ట్రంలో ఉన్న ఆస్తి అయితే, అటువంటి రాష్ట్రంలో వెస్ట్ చేయాలి మరియు మరే ఇతర సందర్భంలోనైనా యూనియన్ లో వెస్ట్ చేయాలి".

రాజ్యాంగంలోని ఏడవ షెడ్యూల్ లో పేర్కొన్న రాష్ట్ర జాబితాలోని 35 & 44 ఎంట్రీలకు మరియు యూనియన్ జాబితాలోని ఎంట్రీ 32 కి Escheatకి సంబంధించి చట్టాన్ని రూపొందించడానికి శాసన యోగ్యత ఉంటుంది.

దిస్ కోర్ట్ ఇన్ *బాంబే డైయింగ్ & మాన్యుఫ్యాక్చరింగ్ కంపెనీ లిమిటెడ్ v. బాంబే స్టేట్*, [1958] SCR 1122 = AIR (1958) SC 328, అలాగే *సూపరింటెండెంట్ & లీగల్ రిమెంబరెన్సర్స్ స్టేట్ ఆఫ్ వెస్ట్ బెంగాల్ వర్సెస్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ కలకత్తా*, [1967] 2 SCR 170 = AIR (1967) SC 997, ఎస్పీట్ ద్వారా రాష్ట్రానికి వచ్చే ఆస్తిని ఇప్పటికే సమర్పించింది.

ఆశ్చర్యకరంగా, అప్పీలుదారులు చనిపోయినట్లు చెప్పుకున్న జేతు, ఏడు సంవత్సరాలకు పైగా అతని గురించి వినలేదు, మరియు అతని సోదరి అని పిలవబడే శ్రీమతి గణేశియా ఏడేళ్లకు పైగా గౌర్వాజరైనందున, జేతును చనిపోయినట్లు పరిగణించాలని, హైకోర్టు ముందు హాజరుపరిచి, ఒక దరఖాస్తును దాఖలు చేయాలని వాదించారు. జేతు ద్వారా వాస్తవ ప్రశ్నలపై ఆధారపడి ఉంటుంది, అతను కన్సాలిడేషన్ అధికారులను సంప్రదించవచ్చు. ప్రస్తుత అప్పీల్ లో కూడా, అప్పీలుదారులు ఏర్పాటు చేసిన కేసును తిరస్కరించిన జేతు తరపున కౌంటర్ అఫిడవిట్ దాఖలు చేయబడింది మరియు కౌంటర్ అఫిడవిట్ లో చెప్పబడిన శ్రీమతి గణేశియా, జేతు తండ్రికి నిజమైన సోదరి మరియు స్వయంగా జేతుకి కాదు.

జేతు కన్సాలిడేషన్ అధికారులను ఆశ్రయిస్తే, అతని దావాపై విచారణ జరిపి తగిన ఆదేశాలు జారీ చేయబడతాయి. ఒకవేళ అప్పీలుదారులు మరియు శ్రీమతి గణేశియా చేసిన వాదనలు అబద్ధమని మరియు జేతు సజీవంగా ఉన్నాడని, అతని ఆస్తిని గాంప్ సభ పేరిట నమోదు చేయలేమని తేలితే, అప్పీలుదారులపై తగిన చర్యలు తీసుకోబడతాయి మరియు జేతు, ఏడు సంవత్సరాలకు పైగా తన గౌర్వాజరీ కారణంగా మరణించాడని వాదన చేసినందుకు శ్రీమతి గణేశియాపై తగిన చర్యలు తీసుకోబడతాయి.

అప్పీలుదారులు చట్టంలోని సెక్షన్ 48 ప్రకారం డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ముందు ఒక గ్రామానికి సంబంధించి మాత్రమే పునర్విమర్శను దాఖలు చేశారని, అందువల్ల, డిప్యూటీ డైరెక్టర్ కేవలం ప్రశ్నకు మాత్రమే పరిమితమై ఉండాలని అప్పీలుదారుల తరపు న్యాయవాది వాదించారు. నిర్దిష్ట గ్రామానికి సంబంధించి ఆ పునర్విమర్శలో లేవనెత్తారు. డిప్యూటీ డైరెక్టర్ మొత్తం మూడు గ్రామాలకు సంబంధించి ఈడీ కేసును తిరిగి తెరిచి, మూడు గ్రామాల్లోని భూమికి సంబంధించి అప్పీలుదారుల హక్కులపై తీర్పు ఇచ్చారని వాదించారు. ఇది చట్టంలోని సెక్షన్ 48 పరిధికి అతీతమని, తత్ఫలితంగా డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ఇచ్చిన తీర్పును తాజా విచారణకు రిమాండ్ చేయాలని వాదించారు. ఈ వివాదాన్ని అంగీకరించడానికి మేము సిద్ధంగా లేము.

చట్టంలోని సెక్షన్ 48 కింది విధంగా అందిస్తుంది:

“48. పునర్విమర్శ మరియు సూచన - (1) కన్సాలిడేషన్ డైరెక్టర్, ప్రొసీడింగ్స్ యొక్క క్రమబద్ధత గురించి తనను తాను సంతృప్తి పరచుకోవడం కోసం ఏదైనా అధీన అధికారం ద్వారా నిర్ణయించబడిన ఏదైనా కేసు లేదా ప్రొసీడింగ్ల రికార్డు కోసం కాల్ చేసి

పరిశీలించవచ్చు; లేదా ప్రొసీడింగ్స్ విషయంలో అటువంటి అధికారం ఆమోదించిన మధ్యంతర ఉత్తర్వు కాకుండా ఏదైనా ఆర్డర్ యొక్క ఖచ్చితత్వం, చట్టబద్ధత లేదా యాజమాన్యం సంబంధిత పక్షాల వాదనలు వినిపించే అవకాశాన్ని అనుమతించిన తర్వాత, ప్రొసీడింగ్స్ విషయంలో అతను సరిపోతుందని భావించే విధంగా ఆర్డర్ చేయండి.

(2) సబ్-సెక్షన్ (1) కింద ఉన్న అధికారాలను డైరెక్టర్ ఆఫ్ కన్సాలిడేషన్ కూడా సబ్-సెక్షన్ (3) కింద సూచనపై ఉపయోగించుకోవచ్చు.

(3) డైరెక్టర్ ఆఫ్ కన్సాలిడేషన్ కు లోబడి ఉన్న ఏదైనా అధికారం, సంబంధిత పక్షాలను విచారించే అవకాశాన్ని అనుమతించిన తర్వాత, సబ్-సెక్షన్ (1) కింద చర్య కోసం ఏదైనా కేసు లేదా ప్రొసీడింగ్ల రికార్డును కన్సాలిడేషన్ డైరెక్టర్ కు సూచించవచ్చు.

వివరణ. - (1) ఈ విభాగం ప్రయోజనాల కోసం, సెటిల్మెంట్ ఆఫీసర్లు, (కన్సాలిడేషన్), కన్సాలిడేషన్ ఆఫీసర్లు, అసిస్టెంట్ కన్సాలిడేషన్ ఆఫీసర్లు, కన్సాలిడేటర్ మరియు కన్సాలిడేషన్ లెఖ్ పాల్లు కన్సాలిడేషన్ డైరెక్టర్ కి లోబడి ఉంటారు.

వివరణ. - (2) ఈ విభాగం యొక్క ప్రయోజనాల కోసం ఒక కేసు లేదా విచారణకు సంబంధించి 'ఇంటర్ లోక్యూటరీ ఆర్డర్' అనే వ్యక్తీకరణ అంటే, అటువంటి సందర్భంలో ఉత్పన్నమయ్యే ఏదైనా విషయాన్ని నిర్ణయించడం లేదా కొనసాగడం లేదా దానికి అనుషంగికమైన వాటిని చివరకు అటువంటి కేసు లేదా విచారణ పరిష్కరించే ప్రభావాన్ని కలిగి ఉండదు.

ఈ విభాగం డిప్యూటీ డైరెక్టర్ కు చాలా విస్తృత అధికారాలను ఇస్తుంది. ఇది అతని స్వంత కదలికపై లేదా ఏదైనా వ్యక్తి యొక్క దరఖాస్తుపై స్వయంచాలకంగా చట్టం క్రింద నిర్వహించబడే అన్ని ప్రొసీడింగ్ల యొక్క సముచిత, చట్టబద్ధత, క్రమబద్ధత మరియు సరియైనతను పరిగణనలోకి తీసుకోవడానికి మరియు తగిన ఉత్తర్వులను జారీ చేయడానికి వీలు కల్పిస్తుంది. ఈ అధికారాలు డిప్యూటీ డైరెక్టర్ కు విస్తృత నిబంధనలలో ఇవ్వబడ్డాయి, తద్వారా చట్టం క్రింద ఉన్న పార్టీల దావాలు సమర్థవంతంగా తీర్పు ఇవ్వబడతాయి మరియు పార్టీల హక్కులకు అంతిమత్వాన్ని అందించడానికి మరియు రెవెన్యూ రికార్డులు తదనుగుణంగా తయారు చేయబడతాయి.

సాధారణంగా, డిప్యూటీ డైరెక్టర్, తన అధికారాలను వినియోగించుకుంటూ, కన్సల్టింగ్ ఆఫీసర్ మరియు సెటిల్మెంట్ ఆఫీసర్ (కన్సల్టింగ్) ద్వారా ఏకకాలంలో నమోదు చేసిన వాస్తవ నిర్ధారణలకు భంగం కలిగించకూడదు. కానీ కనుగొన్నవి వికృతంగా ఉన్న చోట, పార్టీలు రికార్డు చేసిన సాక్ష్యం ద్వారా వాటికి మద్దతు లేదు లేదా అవి సాక్ష్యం యొక్క బరువుకు వ్యతిరేకంగా ఉన్నాయి, తనకు అధీనంలో ఉన్న అధికారులు ఆమోదించిన ఆదేశాల యొక్క సరియైనత, చట్టబద్ధత లేదా సముచితతను నిర్ధారించడానికి మొత్తం కేసును పరిశీలించడం డిప్యూటీ డైరెక్టర్ యొక్క విధి. ప్రస్తుతం, రెవెన్యూ రికార్డులోని నమోదులు కల్పితమైనవి లేదా నకిలీవి లేదా U.P.ల్యాండ్ రికార్డ్స్ మాన్యువల్ లేదా ఇతర అనుబంధ చట్టబద్ధమైన నిబంధనలలో ఉన్న చట్టబద్ధమైన నిబంధనలకు విరుద్ధంగా నమోదు చేయబడిన సందర్భంలో, సెక్షన్ 48 ప్రకారం తిరిగి అంచనా వేయడానికి డిప్యూటీ డైరెక్టర్కు పూర్తి అధికారం ఉంటుంది లేదా నకిలీ మరియు కల్పిత ఆదాయ నమోదులను మినహాయించడం ద్వారా చివరకు పార్టీల హక్కులను నిర్ణయించడానికి రికార్డులో ఉన్న సాక్ష్యాలను తిరిగి మూల్యాంకనం చేయండి లేదా నమోదులు చట్టం ప్రకారం చేయలేదు.

కాబట్టి, చట్టంలోని సెక్షన్ 48 కింద అప్పీలుదారు దాఖలు చేసిన పునర్విమర్శ విచారణ సమయంలో, డిప్యూటీ డైరెక్టర్ మొత్తం కేసును తిరిగి తెరిచి, మరో రెండు గ్రామాలకు సంబంధించి అప్పీలుదారుల దావాను పరిశీలించినట్లయితే, డిప్యూటీ డైరెక్టర్ తన అధికార పరిధిని ఏ విధంగానూ అధిగమించారని చెప్పబడదు. రికార్డులో ఉన్న సాక్ష్యాలను పరిశీలిస్తున్నప్పుడు ఇది గమనించవచ్చు, డిప్యూటీ డైరెక్టర్ నమోదులు కల్పితమని మరియు రెవెన్యూ రికార్డులోని కొన్ని నమోదులను అప్పీలుదారులకు అనుకూలంగా నమోదు చేయడంలో గమనించారు, U.P లో ఉన్న వాటితో సహా చట్టబద్ధమైన నిబంధనలు ల్యాండ్ రికార్డ్స్ మాన్యువల్ పాటించలేదు. ఆ పరిస్థితిలో, డిప్యూటీ డైరెక్టర్ మొత్తం ప్రొసీడింగ్ల చట్టబద్ధతను లాక్ చేయడం మరియు అతను చేసిన పద్ధతిలో పునర్విమర్శను పరిష్కరించడం పూర్తిగా సమర్థించబడుతోంది.

పైన పేర్కొన్న కారణంతో, మేము ఈ అప్పీల్ లో ఎటువంటి మెరిట్ ను కనుగొనలేదు, ఖర్చులకు సంబంధించి ఎటువంటి ఆర్డర్ లేకుండా అది కొట్టివేయబడింది.

అప్పీల్ కొట్టివేయబడింది.